

کد خبر: 13042 تاریخ: 1393/2/14 00:00

اول دفتر

پیشنهادهایی به کمیته بازنگری معاهده ان.پی.تی

سیدحسین موسویان

معاون پیشین شورای عالی امنیت ملی ایران

معاهده عدم اشاعه (NPT) تنها معاهده بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای است که در سال 1970 به عنوان قانون بین‌المللی به رسمیت شناخته شد. در آن مقطع پنج عضو دائم شورای امنیت (امریکا، روسیه، چین، فرانسه و انگلیس) دارای سلاح هسته‌ای بودند. بعد از معاهده NPT کشورهای هند، پاکستان، کره شمالی و رژیم اسرائیل نیز به سلاح هسته‌ای مجهز شدند که تنها کشورهایی هستند که حاضریه امضای معاهده NPT نشده‌اند. 189 کشور عضو این معاهده، متعهد به «جهان بدون سلاح هسته‌ای» هستند. اساس معاهده NPT بر این سه اصل استوار است: 1- خلع سلاح هسته‌ای که کشورهای بزرگ متعهد به نابودی سلاح‌های هسته‌ای خود هستند 2- عدم اشاعه سلاح‌های هسته‌ای 3- تعهد کشورها بر همکاری‌های صلح‌آمیز هسته‌ای. کشورهای عضو NPT متعهد شده‌اند که هر 5 سال یک بار کنفرانس بازنگری معاهده عدم اشاعه را برگزار تا اجرای تعهدات کشورها در قبال معاهده را بررسی کنند. بدین منظور کمیته مقدماتی کنفرانس بازنگری سالانه در نیویورک تشکیل شده تا روند کار را بررسی و تصمیم‌های مقتضی اتخاذ شود. اکنون جلسات کمیته مقدماتی کنفرانس بازنگری معاهده عدم اشاعه سال 2015 در محل سازمان ملل در نیویورک برقرار و هیأت کارشناسی جمهوری اسلامی نیز حضور دارد.

در کنفرانس بازنگری معاهده NPT در سال 2010، یک «برنامه عمل» تحت عنوان The NPT Action plan به تصویب رسید که شامل 64 اقدام است، 22 اقدام درمورد خلع سلاح هسته‌ای، 23 اقدام در مورد عدم اشاعه سلاح هسته‌ای و مابقی درمورد انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای.

بررسی گزارش نهادهای تخصصی بین‌المللی نشان می‌دهد که از مجموع 64 اقدام «برنامه عمل» حدود 28 مورد

بطورمتوسط اجراشده، اجرای حدود 21 مورد بسیار ضعیف بوده و 15 مورد در حد صفر پیشرفت داشته است، اما نکته اساسی این است که اکثر 28 موردی که به طور متوسط اجرا شد، مربوط به همکاری‌های انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای است و 15 موردی که ابتدا پیشرفت نداشته، مربوط به خلع سلاح است.

نخستین و مهمترین هدف معاهده NPT ایجاد یک جهان عاری از سلاح‌های هسته‌ای است. با وجود گذشت بیش از 40 سال از اجرایی شدن معاهده و با وجود 15 اقدام «برنامه عمل» مورد توافق جامعه جهانی، قدرت‌های بزرگ همچنان بیش از 20 هزار سلاح هسته‌ای را حفظ کرده‌اند که 90 درصد آن در اختیار امریکا و روسیه است. قدرت‌های بزرگ نه تنها از تعهدات خود در مورد خلع سلاح سرباز زده‌اند بلکه در چند دهه گذشته ذخایر هسته‌ای خود را نیز مدرنیزه کرده‌اند. تردیدی نیست که بزرگترین ناقضان معاهده 5، NPT، کشور عضو دائم شورای امنیت هستند که بیشترین مسئولیت را در اجرای این معاهده دارند.

قدرت‌های جهانی در حالی در یک دهه گذشته تمام ظرفیت جامعه جهانی را مصروف برنامه‌هسته‌ای ایران کرده و بی‌رحمانه‌ترین تحریم‌ها را اعمال کرده‌اند که ایران عضو معاهده است، بمب هسته‌ای ندارد و طبق گزارش‌های آژانس، هیچ انحرافی هم به سمت ساخت سلاح نداشته است. اما علیه سلاح‌های هسته‌ای کشورهای همچون هند، پاکستان و رژیم اسرائیل هیچ اقدامی نکرده و حتی با آن‌ها رابطه استراتژیک هم برقرار کرده‌اند! ضمن این‌که قدرت‌های جهانی به دلیل نقض تعهدات‌شان در مورد خلع سلاح مورد مؤاخذه قرار نمی‌گیرند.

از این رو ایران، کشورهای غیرمتعهد و سایر کشورهای پایبند به معاهده NPT همچون آلمان، سوئد و نروژ باید ابتکاراتی نو در اجلاس کمیته مقدماتی 2014 که در سازمان ملل جریان دارد، داشته باشند. این تصمیم‌ها می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- 1- تمام کشورها بطور سالانه گزارش دقیق و مستندی در مورد اجرای تعهدات خود در مورد «برنامه عمل» مصوب کنفرانس بازنگری معاهده NPT در سال 2010 ارائه دهند.
- 2- تدوین و تصویب برنامه عملیاتی جهت اجرایی شدن 15 مورد تعهدات قدرت‌های بزرگ در زمینه خلع سلاح. بدیهی است که پیشنهادهای کمیته مقدماتی 2014 برای طرح در اجلاس جهانی بازنگری معاهده NPT در سال 2015 می‌تواند سرنوشت‌ساز باشد.
- 3- قدرت‌های بزرگ باید موظف شوند تحقیق، توسعه و تست در زمینه سلاح‌های هسته‌ای را متوقف کنند.
- 4- این قدرت‌ها باید موظف شوند که حداقل سالانه 20 درصد از ذخایر سلاح‌های هسته‌ای خود را نابود کنند.
- 5- حق مدرنیزه کردن سلاح‌های هسته‌ای باید از تمام کشورهای دارنده سلاح سلب شود.
- 6- کشورهای هند، پاکستان، کره شمالی و رژیم اسرائیل باید موظف به پیوستن به معاهده NPT و نابودی سلاح‌های هسته‌ای خود شوند.
- 7- ابعاد فاجعه‌بار استفاده از سلاح‌های هسته‌ای برای بشریت، باید بطور جدی و گسترده به سمع افکار عمومی

جهان برسد.

8- تصویب برنامه زمان بندی جدید جهت عملیاتی کردن طرح خاورمیانه عاری از سلاح‌های کشتار جمعی. این طرح قبلاً به تصویب اجلاس جهانی بازنگری معاهده NPT رسیده و مقرر شده بود تا پایان سال 2012، یک اجلاس جهانی جهت عملیاتی کردن آن برگزار شود. لکن با کارشکنی‌های اسرائیل، این اجلاس به تأخیر افتاد و هیچ چشم‌اندازی هم در مورد تاریخ برگزاری این اجلاس وجود ندارد. نهایت این که قدرت‌های بزرگ با متمرکز کردن جهان روی مسأله هسته‌ای ایران، راه فرار از تعهدات خود را باز کرده‌اند. این وظیفه مردان دیپلماسی ایران است که با ابتکارات خود، این مسیر انحرافی را سد کرده، جهان را متوجه خطرات بیشتر از 20 هزار سلاح اتمی 5 قدرت جهانی کنند و برای عملیاتی کردن 64 اقدام «برنامه عمل» معاهده NPT گام‌های بلند و کشیده‌ای بردارند.